

Metodický návod SVS ČR č. 2/1999
ze dne 7. 12. 1999,
ve znění změn a doplňků ke dni 1. 3. 2005

MOR VČELÍHO PLODU

ČI. 1

Poučení o nákaze

- a) Mor včelího plodu je nebezpečná nákaza ¹⁾ převážně postihující zavíčkovaný včelí plod. Původcem je *Paenibacillus larvae* subsp. *larvae*, dříve označovaný *Bacillus larvae*, White (1904), gram-pozitivní tyčinkovitý mikrob, který vytváří mimořádně odolné spory.
- b) Nákaza se šíří infikovanou potravou, zalétlými včelami a roji, loupeží, infikovanými plásty, úly a včelařským příslušenstvím. Nákazu mohou rozšiřovat i roztoči a jiní škůdci.
- c) Spory *Paenibacillus larvae* subsp. *larvae* se dostanou s potravou do trávicího traktu larev prvních instarů (otevřený plod), kde vyklíčí, pomnoží se, zničí buňky žaludeční výstelky a proniknou do hemolymfy a dalších tělesných tkání.
- d) Příznaky se projeví až u zavíčkovaného plodu. Plást bývá nepravidelně zakladen (mezerovitý plod), víčka jsou ztmavlá, propadlá, občas proděravělá. Napadené larvy mění barvu z perleťové bílé na šedožlutou až tmavohnědou a přeměňují se v lepkavou, hlenovitou hmotu, která se dá z buněk vytáhnout jako vlákno dlouhé několik centimetrů. Konečným stadiem rozložení larvy je příškvár, který pevně lpí na spodní stěně buňky.

1) příloha č. 2 k zákonu č. 166/1999 Sb., veterinární zákon

ČI. 2

Diagnostika

Diagnóza se stanoví na základě:

- a) klinického vyšetření včelího plodu a plástů s příškvar,
- b) vyšetření plástů ze zimních úhynů včelstev,
- c) nebo laboratorního vyšetření podezřelého plodu,
- d) nebo bakteriologického vyšetření medu,
- e) nebo bakteriologickým vyšetřením zimní měli nebo měli získané během vegetačního období.

Nákaza musí být potvrzena laboratorně. K laboratornímu vyšetření se zasílá vzorek plástu s podezřelým plodem nebo příškvary, bez medových zásob o velikosti nejméně 10 x 15 cm nebo vzorek medných zásob o hmotnosti 100 g.

Čl. 3

Prevence nákazy

K preventivním opatřením patří:

- a) pravidelné plošné preventivní prohlídky,
- b) zjišťování příčin zimních úhynů a slábnutí včelstev,
- c) nepoužívání medu, pylu, plástů a vosku z oblastí s neznámou nakažovou situací pro krmení a chov včel,
- d) veterinární dozor nad komerčními chovy matek a výrobami mezistěn,
- e) zamezení přístupu včel do neobsazených úlů a včelího díla,
- f) udržování prázdných úlů bez včelího díla,
- g) vyhledávání a utrácení divoce žijících včelstev a rojů neznámého původu,
- h) provádění průběžné dezinfekce úlů, zásobních plástů, včelařských potřeb a pomůcek,
- i) kontrola povinného ošetření vosku při 117° C po dobu 60 minut ve všech výrobních mezistěn,
- j) namátkové vyšetřování tuzemských medů,
- k) nezařazování včelího díla, nedezinfikovaných úlů, potřeb a zařízení do chovů včel, zejména při neznalosti nakažové situace v místě a době jejich původu,
- l) soustavné omezování intenzity varroázy,
- m) zvýšená bdělost po dobu nejméně 5 let po zániku ohniska a ochranného pásma.

Čl. 4

Při podezření z nákazy

státní veterinární lékař

Krajské veterinární správy a MěVS v Praze (dále jen KVS)

provede neodkladně a dočasně tato opatření:

- a) provede místní šetření do doby potvrzení nebo vyloučení nákazy,
- b) pořídí protokol o kontrolním zjištění s uvedením registračního čísla chovatele včel z ústřední evidence, učiněných opatřeních a poskytne chovateli přiměřené poučení v zájmu neprodleného vytváření příznivých podmínek pro úspěšné

zdolávání nákazy a zamezení jejího šíření, opis předá chovateli, případně zahájí správní řízení,

- c) nařídí uzávěru objektu a jeho označení výstražnou tabulkou,
- d) zakáže přemísťování včelstev,
- e) odebere vzorky k laboratornímu vyšetření,
- f) zakáže prodej a jakýkoli přesun medu a ostatních včelích produktů.

Čl. 5

Opatření při výskytu nákazy

KVS nařídí nebo provede:

Při výskytu nákazy vymezení ohnisko nákazy (stanoviště včelstev), ochranné 5 km pásmo a nařídí **další** ochranná a zdoňovací opatření, zejména:

- a) rozhodne o likvidaci všech včelstev a spalitelného materiálu v ohnisku nákazy (mimo včelín, kočovné vozy),
 - jde-li o více jak 50 % klinicky pozitivních včelstev na stanovišti,
 - nebo jde-li o chov s nízkou úrovní včelařské péče (chov je zanedbaný),
 - a pokud v chovu není možno zabezpečit všechny následující ozdravné práce,
- b) zákaz přesunů včelstev v ochranném pásmu, přesun včelstev do něho i z něho,
- c) provede soupis včelařů a stanovišť v ochranném pásmu s uvedením registračního čísla chovatele včel z ústřední evidence,
- d) bez zbytečného prodlení prohlídka včelstev v ochranném pásmu s rozebráním díla. O zjištěných se sepíše protokol (viz příloha č. 2). Kopie se předá chovateli.

- 1) Likvidace všech včelstev nebo jen včelstev pozitivních se provádí na stanovišti se spálením veškerého hořlavého materiálu, např. úly, pracovní oděvy.

Při likvidaci včelstev se pořizuje zápis s finančním ohodnocením veškerého materiálu (viz příloha č. 1).

Utracení živých včel se provede vysířením s okamžitým spálením. Provádí se likvidace všech zásobních plástů a souší.

- 2) V ostatních případech KVS rozhodne o likvidaci klinicky pozitivních včelstev a u ostatních klinicky negativních včelstev v ohnisku odebere se z každého včelstva vzorek glycidových zásob a zašle k vyšetření. Zjištěná pozitivní včelstva se utratí podle bodu 1).

Po likvidaci pozitivních včelstev se provede dezinfekce půdy pod a před výletem z úlů, dezinfekce stabilních včelínů, kočovných vozů a veškerého kovového materiálu.

Stanovení prohlídek všech včelstev s rozebráním díla v ochranném pásmu. Při prohlídce je nutné používat ochranné rukavice, např. gumové nebo pro jednorázové použití a následně provést dezinfekci rukou, oděvu a obuvi.

Opakované vyšetření včelstev (s rozebráním díla) v následujícím roce v ohnisku a ochranném pásmu před ukončením pozorovací doby.

Průběžná dezinfekce během pozorovací doby.

Stanoví-li KVS mimořádné veterinární opatření (MVO) z důvodů nutnosti urychlit zjišťování výskytu moru včelího plodu (MVP), může využít zkušených chovatelů včelstev k provedení některých pomocných úkonů.

Čl. 6

Při zjištění moru včelího plodu je zakázáno včelstva léčit.

Čl. 7

Nakládání s medem a ostatními (dalšími) včelími produkty

- a) Z nemocných včelstev morem včelího plodu se veškeré včelí produkty (med, vosk, propolis, pyl a mateří kašička) spálí nebo neškodně odstraní prostřednictvím asanačního podniku.
- b) Z klinicky zdravých včelstev v ohnisku a ze včelstev v ochranném pásmu může být med uváděn do oběhu jen po negativním bakteriologickém vyšetření směsného vzorku ze stanoviště na *Paenibacillus larvae* subsp. *larvae*. S ostatními včelími produkty může být nakládáno bez omezení.

Čl. 8

Postup při dezinfekci

- a) Před dezinfekcí se provádí mechanická očista předmětů určených k dezinfekci,
- b) naškrábaná hmota se spálí,
- c) po vyžihání předmětů plamenem se použijí běžné dezinfekční prostředky k dezinfekci půdy a dalších předmětů, uvedené v metodických pokynech k DDD.

Čl. 9

Zdolání nákazy

- a) Nákaza se prohlásí za zdolanou, jestliže v ohnisku byla všechna včelstva utracena a byl spálen všechn hořlavý materiál (mimo včelín a případně kočovné vozy).

Ochranné pásmo je zachováno po dobu 12 měsíců po odhlášení nákazy v ohnisku. K tomuto opatření se přistupuje z důvodu urychlení provedení náhrad podle § 67 odst. 3 písm. d) zákona č. 166/1999 Sb., zákon o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), v platném znění.

- b) Byla provedena likvidace nemocných včelstev včetně spalitelného materiálu a na stanovišti nejsou včelstva nebo,
- c) Po likvidaci nemocných včelstev v ohnisku nákazy a ozdravných opatřeních během pozorovací doby 12 měsíců nedojde k onemocnění touto nákazou nebo podezření z ní,
- d) Byla provedena závěrečná ohnisková dezinfekce.

Čl. 10

Tímto se mění MN SVS ČR č. 2/1999 ze 7. 12. 1999

Čl. 11

Přílohy

- a) Protokol o utracení včelstev a likvidaci včelařských potřeb, produktů a zařízení.
- b) Protokol o kontrolním zjištění z prohlídky včelstev, zaměřené na výskyt nebezpečných nákaz včelího plodu.

V Praze dne 7. 3. 2005

MVDr. Milan Malena
ústřední ředitel

**Protokol o utracení včelstev
a likvidaci včelařských potřeb, produktů a zařízení**

Jméno a příjmení majitele včelstev:

Registrační číslo včelaře (podle ÚE zvířat).....

Adresa: PSC:.....

Stanoviště včelstev: Okres: KÚ.....

Nebezpečná nákaza: čísl. laboratorního protokolu:

Č.j. rozhodnutí MVO: inspektor KVS:

Počet likvidovaných včelstev: datum likvidace:

Přítomní při likvidaci:

za KVS:..... majitel včel:

za ZO ČSV: člen likvidační komise ČSV:.....

Poznámky:

V dne

Chovatel:

Za KVS:

Za ZO ČSV:

Člen likvidační komise ČSV

Likvidace potřeb, produktů a zařízení

P. č.	Název	Kusů	Rok výroby	Pořizovací hodnota Kč	Zůstatková hodnota Kč	Poznámka
1						
2						
3						
4						
5						
6						
7						
8						
9						
10						
11						
12						
13						
14						
15						
16						
17						
18						
19						
20						
21						
22						
23						
24						
25						
26						
27						
28						
29						
30						
31						
32						
33						
34						
35						

Příloha č. 2: Použit protokol o kontrolním zjištění – ochrana zdraví zvířat a v něm uvést specifické požadavky v části kontrolního zjištění.

A. Popis chovu včel:

Počet úlů celkem: z toho neobsazených:

Počet plástů v úlech: Rámková míra:

Průměrný počet mezistěn v obsazených úlech:

Průměrná plocha plodu: v cm²

Průměrné zásoby medu: v kg

Stav včelstev:

Dobrých ks úlů

Průměrných ks úlů

Nevyhovujících ks úlů

B. Hygienické poměry:

(Uvede se umístění stanoviště, pořádek, stav pomůcek a zařízení, provádění dezinfekcí, zvládnutí chovatelské péče, případně jiné závažné okolnosti.)

C. Výsledek prohlídek včelstev:

Datum prohlídky včelstev:.....

Čísla úlů s pozitivním klinickým nálezem:.. ..

Hlavní příznaky:

.....

.....

Počet odebraných vzorků plástů:.....

Počet odebraných vzorků medných zásob:

.....

D. Další zjištění

(Uvede se původ úlů a včelařských potřeb, doplňování stavů včelstev nákupem, dary, roji nebo naopak prodej či darování.)

Stanovená opatření chovateli, která nesnesou odkladu:

Vyjádření chovatele včel: